

บวรธรรม ดิเรกโกค, จินตนา พรหมลา, ทัทยา โหมฮัก, ชุตติสุตา เนติกุล, นิตาชล จำรูญรัตน์, ประสงค์ วรรณยศ, มัลลย์รัตนา จันท์สวัสดิ์, ณัฐธิดา ชำนิยันต์, อ้อยทิพย์ ยาโสภา, สมคิด ไกรพัฒนพงศ์, ชนินันท์ สนธิไชย

ทีมตระหนักสถานการณ์ (Situation Awareness Team: SAT) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

✉ outbreak@health.moph.go.th

สถานการณ์การเกิดโรคและภัยสุขภาพที่สำคัญประจำสัปดาห์ที่ 50 ระหว่างวันที่ 13-19 ธันวาคม 2563 ทีมตระหนักสถานการณ์ กรมควบคุมโรค ได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. อุบัติเหตุทางถนนเสียชีวิต 2 ราย บาดเจ็บ 32 ราย

กรุงเทพมหานคร พบอุบัติเหตุทางถนน รบัสคันระหมอลำพลิกคว่ำ มีผู้เสียชีวิตเพศชายในที่เกิดเหตุ 2 ราย อายุ 27 ปี และ อายุ 28 ปี ผู้บาดเจ็บจำนวน 32 ราย เพศชายทั้งหมด เป็นนักแสดงและแดนเซอร์ของหมอลำคณะหนึ่งที่พักเลิกจากการแสดงและกำลังจะเดินทางกลับจังหวัดกาฬสินธุ์ เหตุเกิดเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2563 เวลา 04.00 น. บริเวณช่องทางเบี่ยงก่อนถึงด่านซ่งน้ำหนัก ที่โหลทางด้านซ้าย ถนนกาญจนาภิเษกหมายเลข 9 บางปะอิน-บางนา มุ่งหน้าบางปะอิน หลัก กม.ที่ 32+800 แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ที่บริเวณโหลทางด้านซ้ายพบรถบัสเสียหลักพลิกคว่ำขวางขบวนรถติดอยู่กักริ้วเหล็กของถนน พบผู้ได้รับบาดเจ็บติดอยู่ในรถ เจ้าหน้าที่กู้ภัยจึงได้ช่วยกันนำผู้ได้รับบาดเจ็บออกมา และลำเลียงส่งผู้บาดเจ็บไปรักษาที่โรงพยาบาลใกล้เคียง

จากข้อมูลการลงสอบสวนโรคของทีมปฏิบัติการสอบสวนควบคุมโรค กรมควบคุมโรค และพื้นที่ พบว่าผู้บาดเจ็บ 32 ราย เข้ารับการรักษาที่ในโรงพยาบาล 6 แห่ง ลักษณะการบาดเจ็บเล็กน้อย 17 ราย ปานกลาง 5 ราย และรุนแรง 5 ราย (รวมผู้เสียชีวิต 5 ราย) รวม 27 ราย ทั้งนี้อยู่ระหว่างรายละเอียดเพิ่มเติมจากโรงพยาบาล โดยมีปัจจัยเสี่ยงและสาเหตุ ดังนี้ 1) ผู้ขับขี่ไม่ชำนาญเส้นทาง เนื่องจากเป็นคนนอกพื้นที่ 2) ถนนที่มีสภาพไม่มีหลุมบ่อ ไม่มีการติดตั้งไฟกระพริบก่อนถึงทางแยก และ 3) ทุกเบาะที่นั่งบนรถ ไม่มีเข็มขัดนิรภัย ไม่มีประกันภัยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์ (พ.ร.บ.) สันนิษฐานว่ามีการแข่งกับรถคันอื่น ทำให้เข้าเลนผิด รวมถึงการขับรถโดยประมาท

การดำเนินการ

1) ทีมปฏิบัติการสอบสวนควบคุมโรค กรมควบคุมโรค ประสานสถาบันป้องกันควบคุมโรคเขตเมือง เพื่อวางแผนการลง

พื้นที่ ขอเข้าโรงพยาบาลเพื่อทบทวนเวชระเบียนและสัมภาษณ์ผู้บาดเจ็บ และเพื่อสอบสวนเหตุการณ์เพิ่มเติม ณ ที่เกิดเหตุ และลงสอบสวนโรคเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2563

2) ประสานสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 4 สระบุรี และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปทุมธานี เพื่อขอทบทวนเวชระเบียนและขอสัมภาษณ์ผู้บาดเจ็บ ได้รับข้อมูลจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปทุมธานี ขณะนี้ผู้บาดเจ็บทุกรายออกจากโรงพยาบาลแล้ว

2. โรคติดเชื้อไวรัสอาร์เอสวี (Respiratory Syncytial Virus: RSV) เสียชีวิต จังหวัดลำพูน พบผู้ป่วยเสียชีวิต 1 ราย เพศหญิง อายุ 1 เดือน สัญชาติเมียนมา อยู่หมู่ 2 ตำบลท่าต้อม อำเภอป่าซาง เริ่มป่วยวันที่ 12 ธันวาคม 2563 ด้วยอาการไอ เสียงแหบ

ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดลำพูน ได้รับยากลับมารับประทานที่บ้าน ต่อมาวันที่ 15 ธันวาคม 2563 ญาตินำส่งโรงพยาบาลป่าซาง ด้วยอาการไม่ร้อง ไม่หายใจ เมื่อมาถึงที่โรงพยาบาล ได้ทำ CPR ใส่ท่อช่วยหายใจ และให้ยา Adrenaline (1:10,000) 5 ml อัตราเต้นหัวใจ 106 ครั้งต่อนาที ระดับน้ำตาลในเลือด 221 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร และนำส่งต่อไปยังโรงพยาบาลลำพูน และเสียชีวิตในวันที่ 15 ธันวาคม 2563 แพทย์ส่งตรวจ Rapid test RSV พบผลบวก

ประวัติการเจ็บป่วย วันที่ 26 ตุลาคม 2563 รับการตรวจติดตามตัวเหลืองที่โรงพยาบาลป่าซาง มีประวัติคลอดโดยมารดาผ่าคลอดที่โรงพยาบาลลำพูน วันที่ 8 ธันวาคม 2563 มารดาผู้ป่วยมาตรวจคัดกรองโควิดในแรงงานต่างด้าว เป็นงานเชิงรุกของจังหวัดลำพูนร่วมกับคณะเทคนิคการแพทย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถานที่คัดกรองและเก็บตัวอย่างอยู่ที่บริเวณอ่างเก็บน้ำบ้านสันเจริญ ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง โดยได้นำผู้ป่วยมาด้วยเพราะไม่มีใครดูแล (ในเวลาต่อมาได้รับรายงานผลตรวจโควิดแรงงานต่างด้าวไม่พบเชื้อทั้ง 57 ราย) วันที่ 9 ธันวาคม 2563 มารับการตรวจรักษาที่

โรงพยาบาลป่าซาง ด้วยอาการ ท้องอืด อาเจียน 3 ครั้ง อุณหภูมิร่างกาย 37.4 องศาเซลเซียส ซิวจร 140 ครั้งต่อนาที ได้รับยา Simethicone Drop มารับประทานที่บ้าน ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ส่งตรวจ Rapid test RSV พบผลบวก ผลการตรวจนับความสมบูรณ์ของเม็ดเลือด ฮีโมโกลบิน 10.30 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร ฮีมาโตคริตร้อยละ 37 ปริมาณเม็ดเลือดขาว 40,370 เซลล์ต่อลูกบาศก์มิลลิเมตร เกล็ดเลือด 312,000 เซลล์ต่อลูกบาศก์มิลลิเมตร นิ่วโทรฟิลร้อยละ 42 ลิ้มโฟไซต์ 52 โมโนไซต์ร้อยละ 2 BUN 8 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร Creatinine 0.68 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร ผลการ X-ray พบความผิดปกติของปอด

การดำเนินการ

1) ทีมระบาดวิทยาโรงพยาบาลลำพูน ประสานทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็วอำเภอป่าซางดำเนินการสอบสวนโรคในพื้นที่ เพื่อหาสาเหตุการเกิดโรค ค้นหาผู้ป่วย และผู้สัมผัสที่เกี่ยวข้อง

2) เฝ้าระวังผู้ป่วยและค้นหาผู้ป่วยรายอื่น ๆ ในพื้นที่เดียวกัน จากศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนในพื้นที่

3) เฝ้าระวังและสื่อสารความเสี่ยงไปยังประชาชนในพื้นที่

3. สถานการณ์โรคและภัยที่น่าสนใจ

สถานการณ์โรคไข้เลือดออก ในสัปดาห์ที่ 49 ปี พ.ศ. 2563 (ข้อมูลจากระบบรายงานการเฝ้าระวังโรค 506 กองระบาดวิทยา ณ วันที่ 19 ธันวาคม 2563) มีรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก (Dengue fever: DF, Dengue hemorrhagic fever: DHF, Dengue shock syndrome: DSS) สะสมรวม 70,429 ราย (เพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ผ่านมา 1,074 ราย) คิดเป็นอัตราป่วย 106.23 ต่อประชากรแสนคนมีการรายงานจำนวนผู้ป่วยไข้เลือดออกน้อยกว่าปี พ.ศ. 2562 ณ ช่วงเวลาเดียวกัน (ปี พ.ศ. 2562 มีอัตราป่วยเท่ากับ 188.89 ต่อประชากรแสนคน) พบผู้ป่วยเสียชีวิต 50 รายคิดเป็นอัตราป่วยตายร้อยละ 0.07

การกระจายการเกิดโรคไข้เลือดออกรายภาคพบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราป่วยสูงที่สุดเท่ากับ 127.00 ต่อประชากรแสนคนรองลงมาได้แก่ภาคเหนือ (122.10) ภาคกลาง (95.53) และภาคใต้ (62.26) ตามลำดับ

การกระจายการเกิดโรคไข้เลือดออกตามกลุ่มอายุส่วนใหญ่พบในกลุ่มอายุ 5-14 ปีมีอัตราป่วยสูงสุดคือ 322.39 ต่อประชากรแสนคนรองลงมาได้แก่กลุ่มอายุ 15-24 ปี (205.31) และอายุ 0-4 ปี (111.57) ตามลำดับ

ในช่วง 4 สัปดาห์ที่ผ่านมา (8 พฤศจิกายน-5 ธันวาคม 2563) พบจังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด 10 อันดับแรก ดังนี้ แม่ฮ่องสอน (18.87) กรุงเทพฯ (11.74) นครสวรรค์ (11.18) ชลบุรี (10.58) สุพรรณบุรี (8.82) ระยอง (7.25) เชียงใหม่ (7.06) นนทบุรี (7.03) นครปฐม (6.89) และเพชรบุรี (6.21) ตามลำดับ

สถานการณ์โรคมือเท้าปาก ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-13 ธันวาคม 2563 มีรายงานผู้ป่วยสะสม 29,72 รายอัตราป่วย 44.76 ต่อแสนประชากรยังไม่มียาผู้ป่วยเสียชีวิตตั้งแต่สัปดาห์แรกจนถึงเดือนกันยายนพบผู้ป่วยน้อยกว่าค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับปี 2562 และค่ามัธยฐาน 5 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2558-2562) ในช่วงเวลาเดียวกันโดยมีจำนวนต่ำสุดในเดือนเมษายน (สัปดาห์ที่ 14) และสูงสุดในเดือนพฤศจิกายน (สัปดาห์ที่ 45) ปัจจุบันพบมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีการรายงานผู้ป่วยระหว่าง 500-1,100 รายต่อสัปดาห์

กลุ่มอายุที่มีอัตราป่วยต่อแสนประชากรสูงสุด คือ 1-4 ปี เท่ากับ 840.36 รองลงมาคือ ต่ำกว่า 1 ปี (475.77) และ 5-9 ปี (96.65) ตามลำดับ

ภาคที่มีอัตราป่วยต่อแสนประชากรสูงสุด คือ ภาคใต้ (96.25) รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (44.22) ภาคเหนือ (39.50) และภาคกลาง (26.74) ตามลำดับ จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อแสนประชากรสูงสุด 3 อันดับแรก คือ สุรินทร์ (147.80) รองลงมาคือ สุราษฎร์ธานี (134.56) และพัทลุง (132.18) ตามลำดับ

ข้อมูลจากการเฝ้าระวังเชื้อก่อโรคมือเท้าปากทางห้องปฏิบัติการในกลุ่มอายุ 0-5 ปี โดยกองระบาดวิทยาร่วมกับศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพโรคอุบัติใหม่ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย มีโรงพยาบาลที่จัดเป็นหน่วยเฝ้าระวังเชื้อก่อโรคทางห้องปฏิบัติการ จำนวน 25 แห่ง ครอบคลุมทุกภาคของประเทศ จัดส่งตัวอย่าง (เชื้อจากคอหอย น้ำไขสันหลัง หรืออุจจาระ) ตรวจยืนยันเชื้อไวรัสก่อโรคมือเท้าปากในกลุ่มผู้ป่วยสงสัยโรคมือเท้าปากหรือติดเชื้อเอนเทอโรไวรัส ระหว่างวันที่ 1 มกราคม-13 ธันวาคม 2563 จำนวน 111 ราย ให้ผลบวกต่อสารพันธุกรรมเอนเทอโรไวรัส 49 ราย ร้อยละ 44.14 สายพันธุ์ก่อโรคที่พบสูงสุด คือ Coxsackie A6 ร้อยละ 42.86 (21 ราย) Coxsackie A16 ร้อยละ 34.69 (17 ราย) Coxsackie A4 Coxsackie A5 และ Rhinovirus sp. ร้อยละ 6.12 (สายพันธุ์ละ 3 ราย) Enterovirus 71 และ Coxsackie A10 ร้อยละ 2.04 (สายพันธุ์ละ 1 ราย)

4. การประเมินความเสี่ยงจากอุบัติเหตุทางถนน

จากการเฝ้าระวังของกรมควบคุมโรคตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-17 ธันวาคม 2563 พบเหตุการณ์อุบัติเหตุทางถนนที่เข้าเกณฑ์ตรวจสอบของกรมควบคุมโรค 39 เหตุการณ์ ใน 23 จังหวัด มีผู้บาดเจ็บ/เสียชีวิต 695 ราย (เสียชีวิต 59 ราย) โดยคาดว่าในช่วงที่จะถึงนี้มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุทางถนนเพิ่มขึ้นเนื่องจากประชาชนมีการเดินทางมากขึ้นในช่วงเทศกาลสำคัญและวันหยุดยาว ซึ่งข้อมูลในระยะที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าอุบัติเหตุทางถนนเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับหนึ่งในประเทศไทย ทำให้สูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก

เพื่อเป็นการป้องกันการสูญเสียจากอุบัติเหตุทางถนน จึงขอให้ประชาชนเพิ่มความระมัดระวังในการเดินทางเป็นพิเศษ ควรตรวจสภาพร่างกายให้มีความพร้อมก่อนการขับขี่ พักผ่อนอย่างเพียงพอ ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตรวจสภาพรถให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ระหว่างเดินทางให้คาดเข็มขัดนิรภัย/สวมหมวกนิรภัย ขับรถด้วยความเร็วตามที่กฎหมายกำหนด เคารพกฎจราจร ไม่ใช้โทรศัพท์ขณะขับรถโดยเด็ดขาด หากพบเห็นผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุให้โทรขอความช่วยเหลือจากทีมแพทย์กู้ชีพทันที โทร. 1669 หรือสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่สายด่วนกรมควบคุมโรค โทร.1422

สถานการณ์ภายในประเทศ

การรับรองการกวาดล้างโรคมาลาเรีย ประเทศจีน

ข่าวจากเว็บไซต์ ProMED เผยแพร่ข่าวจากสื่อออนไลน์ รายงานในวันที่ 11 ธันวาคม 2562 รองผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ประเทศจีน กล่าวว่าได้ยื่นขอให้องค์การอนามัยโลก (WHO) รับรองการกวาดล้างโรคมาลาเรียภายในประเทศ โดยเขาได้กล่าวในงานสัมมนาออนไลน์ล่าสุดที่จัดโดยสถาบันโรคปรสิตแห่งชาติภายใต้ศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคของจีน WHO และมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ว่าประเทศจีนไม่พบผู้ติดเชื้อมาลาเรียติดต่อกันในพื้นที่เป็นเวลา 4 ปีติดต่อกัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560

ตามมาตรฐานของ WHO การรับรองการกวาดล้างโรคมาลาเรียสามารถมอบให้กับประเทศที่พบว่าไม่มีการติดต่อของโรคมาลาเรียต่อเนื่องเป็นเวลา 3 ปีติดต่อกัน มีการจัดตั้งระบบการ

ตรวจจับและควบคุมโรคมาลาเรียที่ได้รับการสนับสนุนอย่างดีและมี การจัดทำแผนปฏิบัติในการป้องกัน

จีนได้รับความเชี่ยวชาญและประสบการณ์มากมายในการควบคุมและกำจัดโรคมาลาเรียในช่วงหลายปีที่ผ่านมาซึ่งรวมถึง การค้นพบและการใช้ยาอาร์ทีมิซินิน (artemisinin) ด้วย

นอกจากนี้เขายังให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าจีนจะเสริมสร้างความร่วมมือในการกวาดล้างโรคมาลาเรียกับบรรดาประเทศในทวีปแอฟริกา

ProMED Moderator ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมโดยอ้างอิงจาก ข้อมูลขององค์การอนามัยโลกว่า ในเดือนมิถุนายน 2562 จีนได้เฉลิมฉลองความสำเร็จด้านสุขภาพครั้งใหญ่ กล่าวคือ ประเทศนี้ไม่มีผู้ป่วยโรคมาลาเรียในประเทศนับแต่รายเคสตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2559 นี่เป็นผลงานที่โดดเด่นในสถานที่ที่โรคนี้ได้รับผลกระทบอย่างมากในอดีต ในช่วงปี ค.ศ. 1940-2006 มีผู้ป่วยมาลาเรีย ประมาณ 30 ล้านคน และเสียชีวิต ปีละ 300,000 คน

ในปี พ.ศ. 2562 มีผู้ป่วยโรคมาลาเรียประมาณ 229 ล้านคน และจำนวนผู้เสียชีวิตโดยประมาณจากโรคมาลาเรียอยู่ที่ 409,000 คน องค์การอนามัยโลกภูมิภาคแอฟริกา มีสถานการณ์โรคมาลาเรียทั่วโลกสูงเกินสัดส่วน และมีผู้ป่วยโรคมาลาเรียและผู้เสียชีวิตถึงร้อยละ 94 ซึ่งเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีเป็นกลุ่มเสี่ยงที่สุดที่ได้รับผลกระทบจากโรคมาลาเรีย โดยในปี พ.ศ. 2562 คิดเป็นประมาณ 2 ใน 3 ของการเสียชีวิตจากโรคมาลาเรียทั้งหมดทั่วโลก

เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2563 หลังจากการศึกษาแนวโน้มและคาดการณ์ในอนาคต เป็นเวลา 3 ปี กลุ่มที่ปรึกษาเชิงยุทธศาสตร์ขององค์การอนามัยโลกด้านการกวาดล้างโรคมาลาเรียได้เผยแพร่รายงานเกี่ยวกับข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่สำคัญ รายงานดังกล่าวจัดทำขึ้นจากบทสรุปสำหรับผู้บริหารที่เผยแพร่ในเดือนสิงหาคม 2562 สมาชิกของกลุ่มที่ปรึกษาเน้น 6 ประเด็นในรายงานที่จะสนับสนุนความพยายามในการกำจัดโรคมาลาเรียที่ประสบความสำเร็จ คือ 1) ตอกย้ำยุทธศาสตร์ทางวิชาการระดับโลกสำหรับโรคมาลาเรียปี พ.ศ. 2559-2573 2) การวิจัยและพัฒนาเครื่องมือใหม่ 3) การเข้าถึงการดูแลสุขภาพและบริการที่มีคุณภาพราคาไม่แพงและมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง 4) การจัดหาเงินทุนที่เพียงพอและยั่งยืน 5) การเฝ้าระวังและการตอบสนองที่เข้มแข็งขึ้น และ 6) การมีส่วนร่วมของชุมชน